Instytut Wymiaru Sprawiedliwości

Art. 110 Prawa bankowego: zgoda na pobieranie danych – raport z badania

adw. dr hab. Konrad Burdziak

Prawo karne i kryminologia
Warszawa 2023

Spis treści

1. Cel projektu badawczego 5

2. Metoda badawcza 6

3. Rozważania i odpowiedzi na pytania badawcze 7

3.1. Pytanie badawcze nr 1 7

3.2. Pytanie badawcze nr 2 9

4. Podsumowanie 11

1. Cel projektu badawczego

W roku 2023 Sekcja Prawa i Procesu Karnego Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości w Warszawie przystąpiła do realizacji projektu badawczego zatytułowanego: *„Art. 110 Prawa bankowego: zgoda na pobieranie danych"*.

Projekt badawczy został zlecony do realizacji Instytutowi Wymiaru Sprawiedliwości w ramach jego zadań statutowych przez podmiot zewnętrzny.

Pytania badawcze, na które powinien był odpowiedzieć projekt, to pytania wynikające z samego, zaproponowanego przez zlecającego, tytułu projektu, konkretniej zaś:

1) jaka jest zawartość normatywna przepisu art. 110 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe[1]?
2) jaki jest charakter zgody na pobieranie danych w kontekście wskazanego przepisu?

Odpowiedzi udzielone na wskazane pytania zamieszczono w niniejszym raporcie.

[1] Tekst jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 2488 ze zm.; dalej jako „p.b.".

2. Metoda badawcza

W związku z takim, a nie innym, charakterem problemów badawczych przewidzianych do analizy w ramach niniejszego projektu badawczego zdecydowano się wykorzystać w nim metodę dogmatycznoprawną jako główną metodę badawczą.

W ramach tej metody zdecydowano się wykorzystać założenia leżące u podstaw derywacyjnej koncepcji wykładni prawa autorstwa M. Zielińskiego; koncepcji – podkreślmy – w przekonaniu autora raportu najdokładniej i najbardziej kompleksowo regulującej proces wykładni tekstu prawnego i dającej w związku z tym największe szanse na otrzymanie adekwatnego wyniku badań nad zawartością normatywną poszczególnych regulacji prawnych.

3. Rozważania i odpowiedzi na pytania badawcze

3.1. Pytanie badawcze nr 1

Udzielenie odpowiedzi na pytanie badawcze nr 1, tj. na pytanie o zawartość normatywną przepisu art. 110 p.b., rozpocząć należy od przypomnienia treści rzeczonej regulacji. Wskażmy więc, że zgodnie z art. 110 p.b.: *„Bank może pobierać przewidziane w umowie prowizje i opłaty z tytułu wykonywanych czynności bankowych oraz opłaty za wykonywanie innych czynności, w tym także opłaty za przygotowanie, sporządzenie i przekazanie informacji stanowiących tajemnicę bankową uprawnionym przez ustawę osobom, organom i instytucjom, z wyłączeniem przypadków, gdy udzielenie informacji następuje na żądanie: 1) sądu lub prokuratora w toku postępowania karnego lub postępowania w sprawie o przestępstwo skarbowe; 2) prokuratora w sprawach dotyczących wykorzystywania działalności banków do celów mających związek z przestępstwem, o którym mowa w art. 299 Kodeksu karnego; 3) osób upoważnionych uchwałą Komisji Nadzoru Finansowego oraz inspektora nadzoru bankowego; 4) organu Krajowej Administracji Skarbowej w zakresie uregulowanym w odrębnych ustawach; 5) Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w sprawach dotyczących numerów rachunków bankowych płatników składek oraz danych umożliwiających identyfikację posiadaczy tych rachunków; 6) Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Agencji Wywiadu, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Policji, Żandarmerii Wojskowej, Straży Granicznej, Służby Więziennej, Służby Ochrony Państwa w związku z postępowaniami, o których mowa w przepisach o ochronie informacji niejawnych; 7) prokuratora, Policji i innych organów uprawnionych do prowadzenia postępowania przygotowawczego w sprawach o przestępstwa lub czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenia – w zakresie informacji przekazywanych na potrzeby tych postępowań; 8) (uchylony)”*.

Już na pierwszy rzut oka widać, że analizowana regulacja jest przepisem zrębowym (przepisem wysłowiającym normę prawną), a to z uwagi na fakt, że można odpoznać z niej dwa kluczowe elementy syntaktyczne normy prawnej w postaci operatora normatywnego nakazu/zakazu oraz nakazanego/zakazanego zachowania. Pierwszy ze wskazanych elementów (operator normatywny nakazu/zakazu) może zostać odpoznany w oparciu o fragment regulacji art. 110 p.b. w postaci: *„Bank może”*, drugi ze wskazanych elementów (nakazane/

zakazane zachowanie) zaś – w oparciu o fragment regulacji art. 110 p.b. w postaci: *„pobierać przewidziane w umowie prowizje i opłaty z tytułu wykonywanych czynności bankowych oraz opłaty za wykonywanie innych czynności"*.

Przepis art. 110 p.b. jest zatem przepisem zrębowym, co jednak nie rozstrzyga jeszcze tego, czy jest on przepisem zrębowym dla normy merytorycznej, czy kompetencyjnej, ani tego, czy jest on przepisem zrębowym dla jednej tylko normy prawnej, czy dla wielu takich norm.

W przekonaniu autora niniejszego raportu analizowana regulacja stanowi podstawę do wyinterpretowania z niej zarówno normy kompetencyjnej (przyznającej uprawnienie do ważnego dokonania określonej czynności konwencjonalnej), jak i normy merytorycznej (nakazującej określone zachowania się lub je zakazujące). Podkreślenia wymaga bowiem, że pierwsza część przepisu art. 110 p.b. przyznaje określonemu podmiotowi w określonych okolicznościach kompetencję do zachowania się w określony sposób, konkretniej zaś przyznaje bankowi (a więc określonemu podmiotowi) kompetencję do pobierania przewidzianych w umowie prowizji i opłat z tytułu wykonywanych czynności bankowych oraz opłat za wykonywanie innych czynności, w tym także opłat za przygotowanie, sporządzenie i przekazanie informacji stanowiących tajemnicę bankową uprawnionym przez ustawę osobom, organom i instytucjom (a więc kompetencję do określonego zachowania się). Zaryzykować można wręcz stwierdzenie (opierając się na założeniu, że jedna norma prawna może regulować tylko jedno, ściśle określone zachowanie), że w art. 110 *in principio* p.b. wysłowionych zostało kilka norm kompetencyjnych, z których każda dotyczy tylko jednego, konkretnego zachowania wymienionego w rzeczonej regulacji. Żadna z tych norm kompetencyjnych nie jest przy tym powiązana z obowiązkiem skorzystania z przyznanego uprawnienia, o czym przesądza wykorzystane przez ustawodawcę sformułowanie „może".

Jednocześnie – druga część przepisu art. 110 p.b. zakazuje określonemu podmiotowi w określonych okolicznościach określonego zachowania się, a więc zawiera normę merytoryczną (a w zasadzie, z uwagi na wielość określonych zachowań, normy merytoryczne). Przypomnijmy bowiem, że poprzez regulację art. 110 *in fine* p.b. ustawodawca wyłącza możliwość (zakazuje) bankom pobierania takiego czy innego wynagrodzenia (*sensu largo*), gdy udzielenie informacji (niekoniecznie stanowiącej tajemnicę bankową[2]) następuje na przykład na żądanie sądu lub prokuratora w toku postępowania karnego lub postępowania w sprawie

[2] Co prawda wykładnia językowa sugeruje odmienny rezultat, tzn. stwierdzenie, że regulacja art. 100 *in fine* p.b. dotyczy wyłącznie udzielania informacji stanowiących tajemnicę bankową. Zgodnie jednak z regułą *a maiori ad minus* (z większego na mniejsze) należałoby przyjąć, że chodzi o wszelkie żądane informacje, w których posiadaniu jest, czy może być bank. Podobnie: L. Kociucki [w:] B. Bajor, L. Kociucki, J.M. Kondek, K. Królikowska, *Prawo bankowe. Komentarz do przepisów cywilnoprawnych*, Warszawa 2020, art. 110. Zamknięty jest natomiast, rzecz jasna, katalog podmiotów, od których nie można żądać wynagrodzenia w związku z wyrażonym przez nie w określonych przypadkach żądaniem udzielenia informacji.

o przestępstwo skarbowe czy na żądanie prokuratora w sprawach dotyczących wykorzystywania działalności banków do celów mających związek z przestępstwem, o którym mowa w art. 299 Kodeksu karnego[3].

Przepis art. 110 p.b. jest zatem przepisem zrębowym dla kilku norm prawnych, spośród których niektóre to normy kompetencyjne, a niektóre to normy merytoryczne[4].

3.2. Pytanie badawcze nr 2

Pytanie badawcze nr 2, to pytanie o następującej treści: jaki jest charakter zgody na pobieranie danych w kontekście przepisu art. 110 p.b.

Odpowiadając na tak postawione pytanie, należy stwierdzić, że przepis art. 110 p.b. nie określa wymogu zgody na pobieranie danych ani tym bardziej charakteru takiej zgody; tego rodzaju okoliczności w żaden sposób nie wynikają z treści rzeczonej regulacji. Z regulacji tej wynika jedynie to, że bank może żądać wynagrodzenia za wykonanie określonych czynności, co jednak nie oznacza tego, że bank wyraża albo nie wyraża zgody na wykonanie tych czynności; oznacza to tylko tyle, że bank może uczynić warunkiem wykonania danej czynności uiszczenie odpowiedniego wynagrodzenia. Nic więcej.

Wyjątkiem jest jedynie fragment art. 110 *in fine* p.b. w postaci: „gdy udzielenie informacji następuje na żądanie", który sugeruje, że istnieć mogą gdzieś regulacje przewidujące możliwość żądania od banku określonego zachowania i niewymagające w związku z tym jego zgody w tym zakresie. Nic ponad to jednak z analizowanego fragmentu nie wynika.

Kwestię ewentualnego pobierania danych od banków i zgody lub braku zgody na tego rodzaju czynności regulują inne przepisy prawne, w tym w szczególności przepisy poprzedzające interesujący nas art. 110 p.b. Wskazać należy, że zgodnie z kluczową, a przy tym ogólną regulacją art. 104 ust. 1 p.b.: *„Bank, osoby w nim zatrudnione oraz osoby, za których pośrednictwem bank wykonuje czynności bankowe, są obowiązane zachować tajemnicę bankową* [podkr. – aut.], *która obejmuje wszystkie informacje dotyczące czynności bankowej, uzyskane w czasie negocjacji, w trakcie zawierania i realizacji umowy, na podstawie której bank tę czynność wykonuje"*[5].

---

[3] Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (tekst jedn. Dz.U. z 2024 r. poz. 17 ze zm.).

[4] Tak też A. Mikos-Sitek, zdaniem której: *„Artykuł 110 określa prawo banku – jako podmiotu prowadzącego działalność o charakterze zarobkowym – do pobierania prowizji i opłat z tytułu wykonywanych czynności. Komentowany przepis wskazuje zatem dwie formy wynagrodzenia banku, z których obydwie są właściwe z tytułu wykonywanych czynności bankowych, natomiast tylko opłaty pobierane są za wykonywanie innych czynności – w tym także opłaty za przygotowanie, sporządzenie i przekazanie informacji stanowiących tajemnicę bankową uprawnionym przez ustawę osobom, organom i instytucjom. Artykuł 110 wskazuje jednocześnie wyjątki, w których banki nie mogą pobierać opłat"* – A. Mikos-Sitek [w:] *Prawo bankowe. Komentarz*, red. P. Zapadka, Warszawa 2022, art. 110.

[5] Więcej na temat tajemnicy bankowej zob. A. Mednis [w:] *Prawo bankowe. Komentarz*, red. A. Mikos-Sitek, P. Zapadka, Warszawa 2022, art. 104.

Wyjątki od tak sformułowanego obowiązku przewidziane są w kolejnych regulacjach Prawa bankowego i mają różny charakter – od możliwości po obowiązek udzielenia określonej informacji. Tytułem przykładu wskazać można, że zgodnie z art. 106b ust. 1 p.b.: *„Poza przypadkami określonymi w art. 105 i art. 106a, prokurator prowadzący postępowanie o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe może żądać od banku* [podkr. – aut.]*, osób zatrudnionych w banku oraz osób, za pośrednictwem których bank wykonuje czynności bankowe, udzielenia informacji stanowiących tajemnicę bankową jedynie na podstawie postanowienia wydanego na jego wniosek przez właściwy miejscowo sąd okręgowy"*. Regulacja ta przewiduje zatem obowiązek udzielenia informacji (i związany z tym brak konieczności uzyskania zgody na pobranie danych od banku) po spełnieniu odpowiednich wymogów[6].

Każdy z przewidzianych przez prawo wyjątków musi być intepretowany osobno i najlepiej *a casu ad casum*, tj. od przypadku do przypadku.

[6] Na ten temat zob. np.: P. Stolarski, *Problemy organów ścigania w dostępie do tajemnicy bankowej*, „Prokuratura i Prawo" 2023, nr 9, s. 48–68.

4. Podsumowanie

Podsumowując krótko powyższe rozważania, stwierdzić należy, że:

a) **przepis art. 110 p.b. jest przepisem zrębowym dla kilku norm prawnych, spośród których niektóre to normy kompetencyjne, a niektóre to normy merytoryczne;**
b) **przepis art. 110 p.b. nie określa wymogu zgody na pobieranie danych ani tym bardziej charakteru takiej zgody;**
c) **kwestię ewentualnego pobierania danych od banków i zgody lub braku zgody na tego rodzaju czynności regulują inne przepisy prawne, w tym przepisy Prawa bankowego poprzedzające art. 110 p.b.**